

Aktuální otázky lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

velmi nás těší, že jste se rozhodli přečíst si již třetí číslo našeho bulletinu. Dovolujeme si upozornit zejména na významný posun v ratifikačním procesu 14. dodatkového protokolu k Evropské úmluvě o lidských právech. Dolní komora parlamentu Ruské federace – poslední země, která protokol doposud blokovala, vyjádřila souhlas s její ratifikací. Nyní se zdá, že už nic nebrání průchodu historické reformy Evropského soudu pro lidská práva. O konkrétních důsledcích budeme informovat v následujícím čísle.

Velkou část bulletinu jako již tradičně zabírají komentáře a zprávy týkající se rozhodovací činnosti lidskoprávních i trestních soudů. Konec konců i fakt, že za největší událost začátku roku považujeme posun v ratifikačním procesu 14. dodatkového protokolu, je symptomatický. Lidská práva v Evropě se zkrátka stala doménou právníků a soudů; judicializace lidských práv se nepřestává prohlubovat. Paradoxně tak může působit, že na druhém konci světa – v Austrálii – tedy v zemi bezpochyby demokratické a potýkající se s podobnými problémy jako my, bude za několik měsíců probíhat debata o tom, zda by přijetí soudně vymahatelné listiny základních práv přineslo v oblasti lidských práv nějaký pokrok. Zatím se zdá, že jsou Australané v této otázce spíše skeptičtí. Rozřešení otázky, zda je evropský přístup vhodnější, ponecháváme na našich čtenářích.

Vaše Centrum pro lidská práva a demokratizaci

International Institute of Political Science
of Masaryk University in Brno

Mezinárodní politologický
ústav Masarykovy
univerzity v Brně

Obsah

OSN, lidská práva a Rusko - rozhovor s Petrem Preclíkem

Nová eurokomisařka je proti tělesným skenerům na letištích

Koniec nedostatočnému vzdelaniu rómskych detí?

Ľudské práva ako nástroj zahraničnej politiky Líbye

Poprava Chemického Alího

Dodržování zásady zákazu diskriminace – úkol pro národní soudy

Zpráva o rasové diskriminaci pro OSN

Úvod

V České republice doposud výrazně chybělo akademické centrum usilující o nestranný odborný výzkum témat spojených s ochranou lidských práv. Navzdory faktu, že Česká republika se často prezentuje jako země, která dbá principů lidských práv a snaží se je uplatňovat i ve své zahraniční politice, sociálněvědní bádání na toto téma nelze v tuzemsku považovat za příliš rozvinuté.

Centrum pro lidská práva a demokratizaci (Czech Centre for Human Rights and Democratization, CCHRD) se jednak liší od institucí z nevládního prostředí a jednak od vládních úřadů fungujících v této oblasti. Centrum představuje nezávislou akademickou instituci, která lidská práva sleduje z odborného sociálněvědního a mezinárodněprávního pohledu. Existence takového centra je ve většině členských států Evropské unie pravidlem, přičemž v některých zemích existuje dokonce více nezávislých univerzitních center, zabývajících se lidskými právy, stačí pohlednout do sousedního Rakouska.

Centrum pro lidská práva a demokratizaci se tuto mezeru pokouší zaplnit a vytváří nezávislé odborné prostředí pro

zkoumání lidských práv. Centrum působí v rámci Mezinárodního politologického ústavu Masarykovy univerzity (International Institute of Political Science, IIPS) a spolupracuje s akademickou půdou – Fakultou sociálních studií MU a Právnickou fakultou MU, i praxí – nevládními organizacemi nebo justicí – Ústavním soudem ČR, Nejvyšším správním soudem ČR či Evropským soudem pro lidská práva.

Tematické panely

Centrum se specializuje na několik konkrétních okruhů, které byly zvoleny s ohledem na kurzy přednášené na Katedře mezinárodních vztahů a evropských studií FSS MU a PrF MU a s ohledem na odborné zaměření členů Centra. Dle těchto panelů je členěn i bulletin, který právě čtete.

- 1) Mezinárodní trestní soudnictví
- 2) Evropský systém ochrany lidských práv
- 3) Zahraniční politika a lidská práva
- 4) Česká republika a lidská práva

Nová kniha Lidská práva v Evropské unii

IIPS MU vydal ambiciózní publikaci, která se pokouší čtenářům nabídnout vysvětlení celého procesu začleňování problematiky lidských práv do působnosti Evropské unie. Cílem je teoreticky popsat postupné prorůstání vlivu nadnárodní úrovně vlády do tradiční sféry zájmu národních států, a to v rámci problematiky lidských práv. Jak se do státního monopolu rozhodování vměstnala nadnárodní autorita typu Evropské unie?

Autorem publikace je Mgr. Hubert Smekal, M.A., Ph.D., člen Centra pro lidská práva a demokratizaci IIPS MU a odborný asistent na KMES FSS MU.

Knihu si můžete objednat na internetových stránkách IIPS MU.

Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS) je nezávislým vědeckým pracovištěm, které se od svého založení v roce 1990 zaměřuje na studium problematiky politického, sociálního, ekonomického a právního vývoje společnosti.

IIPS se aktivně podílí na formování současné podoby politické vědy tím, že iniciuje a realizuje vlastní výzkumné projekty, pravidelně zveřejňuje výsledky svého výzkumu v periodických i neperiodických publikacích, koordinuje a organizuje konání odborných konferencí, seminářů a přednášek.

International Institute of Political Science
of Masaryk University in Brno

Mezinárodní politologický
ústav Masarykovy
univerzity v Brně

www.iips.cz

OSN, lidská práva a Rusko - rozhovor s Petrem Preclíkem

Petr Preclík vystudoval mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií MU v Brně a E.M.A program Human Rights and Democratization v Benátkách. V loňském roce působil jako poradce pro lidská práva v rámci českého předsednictví při OSN v

Ženevě a v delegaci Evropské komise v New Yorku. Petr Preclík se zaměřuje na lidská práva v Ruské federaci a jeho diplomová práce s názvem „Culture Re-introduced: Contestation of Human Rights in Contemporary Russia“ byla publikována v nakladatelství Marsilio.

CLP: Jak je hodnocena transformace Komise OSN pro lidská práva v Radu pro lidská práva? Mnozí říkají, že Rada je bezzubá, polarizovaná, zablokovaná reagovat na lidskoprávní krize po světě.

PP: Existence samostatné Rady podřízené přímo Valnému shromáždění, nikoli Ekonomické a sociální radě jako bývalá Komise, ohrožuje existenci Třetího Výboru Valného shromáždění OSN, který se také zabývá lidskoprávními otázkami. Některé státy totiž argumentují duplicitou těchto dvou mechanismů a lobbují pro zrušení Výboru. Na druhou stranu, OSN v současné době prochází dlouhotrvajícím procesem, v jehož rámci se lidská práva stávají součástí agendy každého z jejích orgánů včetně Rady bezpečnosti, potenciál lidských práv, ale i odpor proti nim, jsou proto na zcela jiné kvalitativní úrovni než v dobách Komise. Zásadní pro hodnocení Rady pro lidská práva OSN proto bude její audit v roce 2011.

Jaké kroky by pomohly k menší politizaci Rady pro lidská práva?

Rada nepotřebuje depolitizovat. Lidská práva jsou vždy politikou! Pravděpodobně jste ale spíše mysleli polarizaci Rady a hlasování téměř výhradně podle geografického klíče bez ohledu na projednávané téma. Jenže toto není nutně otázka procedurální, ale právě politická. Ve všech táborech jsou umírnění členové a s těmi je potřeba včas jednat. Zaštiťování se polarizací Rady často pouze zakrývá neschopnost západních zemí včas tyto státy oslovit. EU na svých koordinacích mluví o potřebě více spolupracovat se státy Latinské Ameriky a Afriky. Jenže pak se Unie koordinuje a slovíčkaří po dva měsíce za zavřenými dveřmi a často pouze den před klíčovým hlasováním si vzpomene na své (opět nesplněné) předsevzetí. Přitom mnohé z těchto států s koncepty prosazovanými radikální členy Rady, například s defamací náboženství, rozhodně ne-

souhlasí! Hlasování o rezoluci k Súdánu v loňském červnu tak ukázalo, že i mnohé africké státy jsou ochotné se geografickému klíči postavit, jsou-li zapojeny do procesu včas.

Zdá se, že USA mají při lidskoprávních debatách v OSN čím dál menší vliv a i mocnosti dříve USA nakloněné (jako třeba Brazílie či Indie) častěji hlasují s Čínou či Ruskem. Je to pravda? Hledají se v současné době Americe a EU spojenci obtížněji?

Přijde mi, že EU a do značné míry i USA zaspaly jistý posun ve vnímání lidských práv. Evropská Unie stále zdůrazňuje stejná témata, ačkoli mnohé země již pálí témata zcela jiná. Neochota EU ustupovat v otázkách rozvoje, migrace, klimatu, mezinárodního obchodu potom ztěžuje hledání partnerů nejen v OSN. Stejně tak EU podle mého názoru přeceňuje vnitřní koordinaci mezi dvaceti sedmi členy a jednání s vnějšími aktéry se tak otevírá příliš pozdě. Mnohé státy proto mají pocit, že jsou postaveni před hotovou věcí a ještě na poslední chvíli.

Jak hodnotíš efektivitu OSN, co se ochrany lidských práv týče?

OSN představuje jedinou existující platformu, kde se nad tématem lidských práv potkají všechny státy světa včetně těch s nejproblematictějšími stavy práv na svých územích. Už jen z tohoto důvodu je OSN potřebná.

Jaký mechanismus OSN považuješ za nejúčinnější a proč?

Zásadním problémem OSN v oblasti lidských práv vždy bylo jak diskutovat o situacích v konkrétních zemích a přitom nezasahovat do jejich vnitřních záležitostí, které garantuje článek 2 Charty OSN. Úspěšné jsou proto ty mechanismy, které toto dokážou. Dnes je takto úspěšný zejména Periodický univerzální přezkum lidských práv, naopak se příliš nedaří speciálním zasedáním Rady a jejím geograficky zaměřeným zvláštním zpravodajům. Ti jsou téměř na vymření.

Jaké praktiky států v Radě pro lidská práva Tě nejvíce zaujaly?

Mnohé státy pochopily, že některých mechanismů se již v OSN nezbaví. Příkladem za všechny jsou nevládní organizace: Státy jako Čína, Kuba, Súdán či Srí Lanka si začaly do Ženevy vozit své vlastní pseudo-NGOs. Tyto „vládní nevládky“ jsou, ač schovány v nezávislém táboře, hláskou troubou výše zmíněných vlád, navíc ubírají čas přidělený ostatním NGOs, jejichž kritika proto nemůže zaznít. Někteří diplomaté navíc začali vyvolené NGOs vozit do areálu svými auty již v noci, ti proto ve frontě na seznam řeč-

níků mohou stát o celé hodiny dříve než zástupci běžných NGOs, kterým je (na rozdíl od diplomatů) vstup do OSN umožněn až od osmi hodin ráno. Jenom tak může během projednávání zprávy o stavu lidských práv na Kubě zaznít, že Havana představuje avantgardu lidských práv!

Evropská unie, OSN a Česká republika

Jak bylo hodnoceno české předsednictví, co se oblasti lidských práv týče?

Osobně můžu hodnotit pouze ženevskou misi a ta byla velmi úspěšná. Česká Republika zvládla dvě hlavní zasedání, tři zvláštní zasedání, Durbanskou revizní konferenci, i projednávání revizních zpráv o situaci lidských práv na Kubě, v Rusku nebo v Číně.

Lze označit nějakou událost za takovou, která se opravdu povedla, či naopak vůbec nepovedla?

Mezi největší úspěchy se dá počítat konsenzuální rezoluce o Myanmaru a prodloužení mandátu nezávislého experta pro Súdán. Naopak zvláštní zasedání ke Srí Lance, které se změnilo v exhibici tohoto ostrovního státu, je Evropské unii spíše k ostudě. Západní země se samy v boji s terorismem uchylují k mnohým diskutabilním metodám, kritika Srí Lanky za to samé proto byla do značné míry postavena na vodě a vyhrál tak argument druhé strany, že porážku teroristů, navíc po 25 letech bojů, je potřeba slavit, nikoli se vrtat ve způsobu dosažení takového vítězství.

Je EU vnímána ostatními delegacemi jako jednotný aktér?

V určitých oblastech – například ohledně rasismu, vztahu k Palestině nebo práva na rozvoj – se společnou pozici stále najít nedaří a ostatní státy toho umějí využít. V těchto oblastech je vyjednávací pozice EU slabá. V případě ji-

ných témat – například v otázce práv migrantů – je společná pozice velmi těsným kompromisem, který dovolu- je jen malý vyjednávací prostor pro další jednání. Existují ale i témata – například svoboda projevu, zákaz mučení, trest smrti, geografické mandáty –, kde je pozice EU jednotná a silná.

Rusko a lidská práva

Jak Ruská federace reaguje na mezinárodní kritiku jeho lidskoprávní situace ze strany nevládních organizací?

Jako každá další země na světě i Rusko na mezinárodních fórech jako je OSN jen nerado slyší kritiku na svou adresu. Reakce je pak závislá na publicitě a síle té které kritiky, což ostatně platí opět pro každý stát, kterému záleží na své reputaci. V tomto ohledu není Rusko nijak odlišné. To samozřejmě platí pro mezinárodní prostředí. To domácí, které provázejí nevyjasněné vraždy mnohých aktivistů, samozřejmě zavdává k jinému obrázku.

A jaký vliv mají na Ruskou federaci rozsudky Evropského soudu pro lidská práva?

Nenahraditelným výsledkem soudu je dosažení společného referenčního rámce, jak posuzovat tu kterou situaci. To je podstatné zejména v případě Čechenska – diskuze, zda jde o vnitřní nepokoj, občanskou válku nebo internacionalizovanou občanskou válku tak odpadají. ESLP na rozdíl od humanitárního práva zná jen jeden právní režim a ten Ruská Federace přijímá. Z praktického hlediska se mnozí o ESLP vyjadřují jako o jediném funkčním soudu v Rusku, jehož rozhodnutí jsou promptně vykonána a odškodnění zaplacená. Rozsudky vedou k iniciaci některých legislativních a procedurálních změn, znovuotevření vyšetřování a k změnám některých praktik. Přetrvává ale problém s implementací těchto změn a dotažením do konce znovuotevřených procedur. Také se ukazují limity soudu v otázkách rozsáhlého porušování lidských práv a v případech, kde by cena vyhovění rozsudku ze strany odsouzeného státu byla příliš vysoká. Jen tak si lze vysvětlit neochotu soudu vydat tzv. pilotní rozsudek o vynucených zmizeních, případně je rovnou prohlásit za systematickou praxi.

Co podle Tebe stálo za prodlevami Ruska při ratifikaci 14. protokolu?

To je téma minimálně na magisterskou práci! Za těmi prodlevami stála kombinace faktorů: manifestace síly vůči Radě Evropy, domácí strukturní problémy, pocit dvojitého metru a zaujatosti ESLP vůči Rusku... Zásadní teď už je jen to, že ruská Duma protokol před dvěma týdny odsouhlasila.

1) Mezinárodní trestní soudnictví

V rámci panelu Mezinárodní trestní spravedlnost se Ľubomír Majerčík, Lenka Popovičová a Katarína Šipulová

soustředili na aktuality spojené s činností mezinárodních trestních tribunálů a na postoje států k jejich práci.

65 rokov po vojne – pokračovanie jedného z posledných procesov s nacistickými zločincami

V Mníchove pokračuje súdny proces s Johnom Demjanjukom, údajným bývalým strážcom v nacistickom koncentračnom tábore Sobibor. Demjanjuk je obžalovaný z poskytnutia pomoci na spáchanie trestného činu vraždy približne 27 900 Židov, ktorej sa mal dopustiť v spomínanom tábore. Podľa prokurátora sa Demjanjuk k práci pre nemecké jednotky SS prihlásil dobrovoľne po tom, čo bol v roku 1942, ako člen sovietskej armády, zatknutý nemeckými vojakmi. Sám Demjanjuk svoju vinu popiera, podľa jeho tvrdení v nacistických službách nikdy nepôsobil.

Obhajoba argumentuje hlavne tým, že v prípade neexistujú žiadni priami svedkovia. Počas procesu bolo vypočutých niekoľko bývalých väzňov z tábora Sobibor, ani jeden však nedokázal obvineného identifikovať ako dozorca. Obžaloba sa tiež spolieha na nepriamych svedkov – potomkov obetí a historikov. Úlohou svedkov a historikov je vykresliť súdu fungovanie tábora a úlohu, ktorú v ňom zohrávali dozorcovia. V polovici januára súd vypočul experta na novodobé dejiny, podľa ktorého mal tábor výhradne vyhladzovaciu funkciu. Dozorcovia pritom pomáhali pri vyprevádzaní Židov do plynových komôr a podľa svedkov spolu s príslušníkmi SS strelali deportáciou vyčerpaných Židov. Jedinými hmatateľnými dôkazmi spájajúcimi Demjanjuka s táborom Sobibor sú preukaz dozorca a listina, podľa ktorej bol Demjanjuk do tohto tábora prevezený.

Nejde o prvý prípad, keď Demjanjuk stojí pred súdom. V roku 1986 bol na základe žiadosti o extradíciu z roku 1983 vydaný z USA, kam emigroval po vojne, do Izraela. Tam bol súdený na základe izraelského zákona o potrestaní nacistov a kolaborantov z roku 1950. Podľa tohoto zákona [sekcia 1 (a)] má byť osoba, ktorá sa počas trvania nacistického režimu dopustila v nepriateľskej krajine „zločinu proti Židom“, zločinu proti ľudskosti alebo sa počas 2. svetovej vojny dopustila vojnového zločinu, odsúdená na trest smrti. Demjanjuk bol bývalými dozorcami identifikovaný ako „Ivan Hrozný“, dozorca vo vyhladzovacom tábore Treblinka, ktorý obsluhoval plynové komory a bol zodpovedný za zabitie množstva Židov. Ďalej podľa výpovedí slúžil v táboroch Trawniki a Sobibor. Na základe priamych výpovedí a ďalších dôkazov (napríklad preukaz dozorca) bol uznaný vinným zo všetkých bodov obžaloby a odsúdený na trest smrti. V roku 1993 bol však na základe odvolania oslobodený na základe toho, že nebolo bez dôvodných pochybností dokázané, že sa skutočne jednalo o „Ivana Hrozného“.

Zdá sa, že aj v tomto procese bude hlavným problémom nedostatok dôkazov. Ten je nepochybne spôsobený veľkým časovým odstupom. Podľa profesora Christiaana F. Rütera, odborníka na nemecké procesy s vojnovými zločincami, je ťažko predstaviteľné, že by Demjanjuka na základe predložených dôkazov súd uznal vinným. Nech už je výsledok procesu akýkoľvek, jeho význam spočíva v ukázaní, že ani uplynutím času sa zločiny holocaustu nestávajú beztrestnými. (lp)

Poprava Chemického Alího

V pondelok 25. ledna bol popraven Ali Hassan Al-Majid, bratranec Saddáma Husajna, prezdívaný také Chemický Alí. Týden pred popravou bol k trestu smrti odsouzen už počtvrté, tentokrát za nařízené chemického útoku na kurdské mesto Halabja v roce 1988, v jehož dôsledku zahynulo minimálne 5000 osob. K útoku došlo v rámci kampaně *Anfal* namírené proti kurdské menšine žijící na severu Iráku a probíhající koncem 80. let. Za její průběh byl už jednou odsouzený v září 2007. V prosinci 2008 byl Al-Majid odsouzen k trestu smrti za pronásledování šiiťů na jihu Iráku, třetí trest smrti si vysloužil v březnu 2009 za potlačení protestů v Bagdádu v roce 1999.

foto: RFE/RL, EPA

Proces ve věci Anfal je jedno z pěti řízení probíhající před Iráckým vrchním tribunálem. Saddám Husajn byl popraven koncem roku 2006 po ukončení prvního řízení ve věci Dujail. Šiitské město Dujail bylo v roce 1982 srovnáno se zemí a jeho obyvatelé popraveni v odvetě za nezdařený pokus o atentát na Husajna. Proces týkající se kampaně Anfal probíhal hladčeji a efektivněji než často kritizované řízení se Saddámem Husajnem, přesto v mnoha ohledech nedosahoval standardů spravedlivého procesu, zejména pokud se jedná o práva obhajoby.

Veselin Šljivančanin – výzva pre legitimitu rozhodovania ICTY?

Osud rozsudku Odvolacej Komory ICTY v případě bývalého srbského velitele Veselina Šljivančanina obviněného z vojnových zločinov spáchaných počas masakra v Ovčare v 1991 naberá zaujímavý smer. Na tlačovej konferencii z 29. januára 2010 oznámil jeho právny zástupca odhodlanie podať Medzinárodnému trestnému tribunálu pre bývalú Juhosláviu návrh na zahájenie prieskumného konania a v prípade neúspechu viesť celý prípad až pred ESLP.

Kontroverznosť rozhodnutia spočívala v skutočnosti, že rozsudok proti Šljivančaninovi z mája 2009, ktorým odvolací senát rozšíril obvinenie zo zodpovednosti za mučenie na napomáhanie pri vražde a predĺžil trest z 5 na 17 rokov väzenia bol vynesený bez vypočutia nových dôkazov. Obhajoba sa pokúsila predložiť svedectvo, ktoré malo priniesť nový pohľad na prípad. Podľa jedného z disentu-júcich sudcov Pocara týmto ICTY prekročil svoju právomoc a dopustil sa porušenia práva obžalovaného na odvolanie vyplývajúceho z článku 14 odst. 5 Medzinárodného dohovoru o ochrane občianskych a politických práv. Obhajoba označila záver odvolacieho senátu za v podstate nové prvoinstančné rozhodnutie. Šljivančanin podal v novembri a v januári dva návrhy na prehodnotenie odvo-

Proces s Karadžičem se dále protahuje

Otazník visí nad dalším průběhem procesu s Karadžičem. Přestože bylo ústní jednání nařízené na 1. března, senát Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) v lednu umožnil Karadžičovi odvolat se proti jmenování Richarda Harveya za jeho rezervního právního zástupce (standby counsel). Jestli by odvolací senát uznal, že jmenování rezervního právního zástupce bylo v rozporu s předchozí judikaturou ICTY, jak tvrdí Karadžič, muselo by být ústní jednání dále odloženo.

Odpovědnost za podíl na kampani Anfal vyvodila v posledních letech i nizozemská justice vůči vlastnímu občanovi – obchodníkovi Fransi van Anraatovi. V červnu 2009 potvrdil nizozemský Nejvyšší soud dřívější rozsudek vinící ho za spoluúčast na válečných zločinech spočívající v dodávání komponentů k výrobě chemických zbraní iráckému režimu. (lm)

Zdroje:

1) <http://www.rnw.nl/int-justice/article/execution-chemical-ali>

lacieho rozsudku (a následne jeho zamietnutia) argumentujúc nedostatočným odôvodnením a rozšírením rozsudku oproti obžalobe. Po týchto neúspešných pokusoch podal jeho právny zástupca návrh na prieskum rozhodnutia z dôvodu objavenia sa nových skutočností (článok 26 Štatútu ICTY), ak ICTY zamietne aj túto snahu, uvažuje viesť celý spor až pred Európsky súd pre ľudské práva (ESLP).

Hoci sa jedná o zaujímavú právnu otázku, domnievame sa, že má len malú nádej na úspech pred ESLP. Rovnaká otázka už bola nastolená v prípade Galič (proti Holandsku, č. sťažnosti 22617/07, 9.6.2009), aj tu bol sťažovateľov názor opretý o obdobný dissent sudcu Pocara. ESLP, podobne ako to činí u sťažností proti postupu iných medzinárodných inštitúcií, odmietol aj túto sťažnosť ako neprípustnú ratione personae. V tomto prípade vyslovil názor, že rozhodnutie ICTY sa nedá pričítať Holandsku (ako zmluvnej strane Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv) len preto, že sídlo Tribunálu je v Haagu. Zdá sa teda, že pokiaľ sa ICTY sám nerozhodne prípad znovu otvoriť, čaká Šljivančanina aj naďalej výkon trestu na Slovensku. (kš)

Zdroje:

1) <http://www.internationallawbureau.com/blog/?p=1132>

Foto: ICTY

O odložení už Karadžić také požádal, jednak vyjádřil nedůvěru k jmenovanému právnímu zástupci a jednak se ohradil proti snížení financí na svou obhajobu. Pohrozil zároveň, že jestliže nebudou rozhodnutí o snížení financování a o právním zástupci zvrácena, nebude se dalšího řízení vůbec účastnit. Pokud by k tomuto opravdu došlo, ukázalo by se jmenování rezervního právního zástupce z

loňského roku jako mimořádně prozíravé. (Im)

Zdroje:

- 1) <http://www.sense-agency.com/en/stream.php?sta=3&pid=15418&kat=3>

ICTR – stíhání osob zodpovědných za genocidu napreduje

V januári zaznamenalo ďalší posun stíhanie osôb zodpovedných za účasť na genocíde v Rwande. Dňa 20.1.2010 francúzska polícia zadržala Sostehnea Munyemana, lekára podozrivého z účasti na genocíde. Od konca mesiaca prebieha taktiež vyšetrovanie Pascala Simbikangwu, bývalého veliteľa tajných služieb pôsobiaceho v rwandskej armáde a momentálne žijúceho vo Francúzsku. Prípad v Arushi vyšetrujú dvaja francúzski sudcovia. Celkovo vo Francúzsku čaká na proces 15 Rwandanov. Francúzska vláda začiatkom januára oznámila úmysel zriadiť špeciálnu súdnu službu, ktorá by mala na starosti vyšetrovanie jednotlivcov obvinených zo zločinov proti ľudskosti a genocídy vo Francúzsku a iných krajinách. Zefektívnil by sa tak celý spôsob stíhania obvinených Rwandanov žijúcich vo Francúzsku ako aj spolupráca medzi krajinami.

Isté legálne posilnenie pozície ICTR predstavuje vydanie knihy „Genocide, War Crimes and Crimes Against Humanity: A Digest of the Case Law of the International Criminal Tribunal for Rwanda“, ktorá súhrnom prípadov predstavuje významné právne vodítko pre ďalšie stíhanie vojnových zločinov. Pozitívnym posunom je aj nová sprá-

va rwandskej vlády ohľadne havárie lietadla s prezidentom Habyarimanom, ktorá podnietila prepuknutie genocídy v 1994. Podľa podrobnej expertnej analýzy (podporenej aj závermi vyšetrovania pod OSN) bolo lietadlo zostrelené riadenou strelou zo základne Kanombe podliehajúcej kontrole vládnych vojsk. Správa tak prináša vážny argument do dlhoročných dohadov, či za atentátom stáli extrémistické sily Hutu hľadajúce zámienku na genocídu proti-tutsijskú propagandu, alebo tutsijská RPF pod velením Paula Kagameho. Druhý z argumentov bol často používaný na spochybnenie povahy genocídy. (kš)

Zdroje:

- 1) <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/ictor0110webwcover.pdf>
- 2) <http://mutsinzireport.com/>

Publikace Mezinárodního politologického ústavu MU

Spočíval problém komunistického práva jen v jeho aplikaci konkrétními lidmi, popřípadě v jeho dočasném více či méně přímém ovlivnění nedemokratickou politikou, anebo v systému jako takovém? Existovala možnost, že bychom se nakonec přeci jen dočkali tak dlouho ohlašovaných světlých zítřků, kdybychom s cinkáním klíčů ještě pár let počkali? Na jakých hodnotách vlastně bylo komunistické právo založeno?

Celkem dvacet devět autorů odpovídá na tyto otázky ve třech desítkách příspěvků seřazených do čtyř částí. První z nich obsahuje texty zaměřené na obecnější filosofické a historické okolnosti spojené s komunistickým právem. Druhá část nabízí analýzy jednotlivých právních odvětví, hlavních institutů, osobností a vývojových trendů. Třetí část se věnuje rozboru právní úpravy i faktické reality činnosti v nejvýznamnějších právních profesích. Konečně čtvrtá část zahrnuje několik osobních vzpomínek na dobu komunistického práva.

Víc informací na www.iips.cz a www.komunistickepravo.cz.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Nová eurokomisařka je proti tělesným skenerům na letištích

Helena Bončková

Dne 12. ledna 2010 se před poslanci Evropského parlamentu konalo slyšení kandidátky na post komisařky pro spravedlnost, základní práva a občanství Viviane Redingové. Lucemburská politička bude zároveň jednou z místopředsedek Evropské komise, pokud bude do své funkce schválena.

Redingová na slyšení prohlásila, že její nejvyšší prioritou v novém úřadu bude posílení práv občanů. V této souvislosti odmítla povinné zavedení tělesných skenerů na evropských letištích, o němž se začalo hovořit po neúspěšném teroristickém útoku ve Spojených státech v prosinci 2009. Tělesné skenery se běžně používají na amerických letištích, svým vzhledem připomínají skleněnou telefonní budku a dokáží se podívat pod oblečení na holou pokožku. Proti skenerům dlouhodobě brojí ochránci lidských práv, neboť obraz lidského těla je v nich tak dokonalý, že jsou viditelné i sexuální orgány. Redingová na slyšení uvedla, že potřeba bez-

pečnosti nemůže ospravedlnit každý zásah do soukromí. „Lidé nejsou věci,“ dodala. Zavedení tělesných skenerů by tak podle jejího názoru mělo být ponecháno na úvaze jednotlivých letišť. „Nikdy bychom se neměli nechat vést strachem,“ uvedla Redingová.

Designovaná komisařka také slíbila, že bude prosazovat větší opatření na ochranu osobních údajů v jakékoli další dohodě se Spojenými státy v budoucnu. „Můžete si být jisti, že základní práva, včetně ochrany osobních údajů, budou na předním místě mého seznamu,“ odpověděla Redingová na dotaz jednoho z poslanců, jež mířil na kontroverzní prozatímní dohodu se Spojenými státy, kterou v loňském roce uzavřel komisař pro vnitřní věci, a která umožňuje americkým vyšetřovatelům téměř neomezený přístup k bankovním údajům v rámci Evropské unie. Redingová však ve svém ujištění šla ještě dále, když uvedla, že její úřad nebude tolerovat žádné porušení Listiny základních práv Evropské unie. Lucemburská politička signalizovala, že se nebude zdráhat zahájit proceduru pro porušení hodnot Unie podle čl. 7 SEU, a to v případě jakéhokoliv členského státu. „Nebojím se říci ne,“ uzavřela Redingová.

Zákaz krízov na talianskych štátnych školách sa možno dostane pred Veľkým senátom ESJP

Monika Mareková

V prvom Bulletine (12/2009) sme priniesli informáciu o rozpore povinného zobrazovania krízov na talianskych štátnych školách s právom na vzdelanie a so slobodou náboženského vyznania, ktorý vyjadril Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) vo svojom rozsudku Lautsi proti Taliansku. Uviedli sme aj možnosť talianskej vlády žiadať o postúpenie prípadu Veľkému senátu. Tak sa aj

stalo a talianska vláda iba pár dní pred koncom trojmesačnej lehoty odo dňa rozsudku využila túto možnosť. Žiadosť odôvodnila tým, že rozsudok je v rozpore s predchádzajúcou judikatúrou Súdu, ponecháva iba malý priestor uváženia a vzhľadom na mnohé reakcie po celej Európe ide o závažný problém obecného významu. Prijateľnosťou žiadosti sa bude zaoberať kolégium piatich sudcov Veľkého senátu. Do rozhodnutia kolégia, a v prípade prijatia žiadosti až do rozhodnutia Veľkého senátu, rozsudok stále nie je konečný. Posúdenie veci Veľkým senátom by bolo vítané, a to najmä pre ozrejmienie interpretácie rozsudku týkajúceho sa veľmi citlivej problematiky.

Komisařství pro spravedlnost, základní práva a občanství

Většina portfolioí v rámci Evropské komise se vyvíjí v závislosti na změnách kompetencí Evropské unie jako celku. Nejinak je tomu i v případě komisařství pro spravedlnost a vnitřní věci, které je nově rozděleno mezi dva komisaře: komisaře pro vnitřní věci a komisaře pro spravedlnost, základní práva a občanství. Posledně zmiňovaný post bude v Komisi designované José M. Barosse pro léta 2009 až 2014 zastávat lucemburská politička Viviane Redingová. Nové portfolio zahrnuje politiky v rámci volného pohybu občanů, rodinného či trestního práva, ochrany spotřebitelů, rovnosti pohlaví nebo antidiskriminační legislativy. Redingová působila již v předcházející Barossově Komisi jako komisařka pro informační společnost a média a v Prodiho Komisi jako komisařka pro vzdělání, kulturu, mládež, média a sport. (HB)

Dodržování zásady zákazu diskriminace – úkol pro národní soudy

Helena Bončková

Dne 19. ledna 2010 velký senát Soudního dvora judikoval ve věci Küçükdeveci,¹ ve které konstatoval, že „vnitrostátnímu soudu, jenž rozhoduje spor mezi jednotlivci, přísluší zajistit dodržování zásady zákazu diskriminace na základě věku, jak je konkretizována směrnicí 2000/78, tím, že případně nepoužije žádné ustanovení vnitrostátní právní úpravy, jež by bylo s touto zásadou v rozporu.“² Rozhodnutí Soudního dvora je zajímavé hned v několika ohledech. Soudní dvůr jednak svou odvážnou argumentací naznačuje, že přímý účinek směrnic v horizontálních vztazích (tj. mezi jednotlivci) není zapovězen tak absolutně, jak by se dosud mohlo zdát; a jednak na podporu své argumentace neváhal použít Listinu základních práv EU a zdůraznit tak její právní závaznost.³ Ještě důrazněji však poukázal na existenci obecných zásad práva Unie, což není poznatek bez významu zejména s ohledem na interpretaci dopadu tzv. výjimky z Listiny základních práv EU.

Zásada zákazu diskriminace na základě věku patří mezi obecné zásady práva Evropské unie.⁴ Tuto zásadu provádí a specifikuje směrnice Rady 2000/78/ES o rovném zacházení v zaměstnání a povolání,⁵ která diskriminaci na základě věku obecně zakazuje, v souladu se směrnicí však členské státy mohou svými právními předpisy zavést odlišné zacházení na základě věku, pokud je toto zacházení odůvodněno legitimními cíli politiky zaměstnanosti, trhu práce nebo odborného vzdělávání.⁶

Na základě německého zákona, podle kterého se pro účely výpočtu délky výpovědní doby nepřihlíží k dobám zaměstnání dosaženým před dovršením 25 let, vypočetl zaměstnavatel Seda Küçükdeveci výpovědní dobu na jeden měsíc, jako by u něj pracovala 3 roky, ačkoliv její pracovní poměr trval 10 let. Výpovědní doba by přitom za normál-

ních okolností činila čtyři měsíce, Seda Küçükdeveci však u společnosti Swedex pracovala od svých 18 let, zaměstnavatel proto při stanovení výpovědní doby vzal v potaz pouze poslední 3 roky pracovního poměru. Proti tomuto opatření brojila poškozená zaměstnankyně před německým soudem, který se na Soudní dvůr obrátil s žádostí o zodpovězení předběžné otázky.

Soudní dvůr ve svém rozhodnutí předně dospěl k závěru, že předmětná německá úprava je v rozporu s právem Unie, konkrétně se zásadou zákazu diskriminace na základě věku.⁷ V den výpovědi přitom již bylo po lhůtě, ve které mělo Německo směrnicí Rady 2000/78/ES provést do svého vnitrostátního práva. Dotčená německá úprava tak byla k datu uplynutí lhůty pro provedení směrnice zahrnuta do rozsahu působnosti práva Unie. Soudní dvůr se proto zabýval účinkem směrnice na vztah mezi jednotlivci. Dosud v případě sporu mezi jednotlivci Soudní dvůr soustavně judikoval, „že směrnice sama o sobě nemůže zakládat jednotlivci povinnosti, a není tudíž možno se jí jako takové vůči němu dovolávat.“⁸ Při uplatňování vnitrostátního práva je však vnitrostátní soud povinen činit jeho výklad v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu uvedené směrnice, aby dosáhl výsledku, který tato směrnice sleduje.⁹ Jelikož v uvedeném případě nebylo možno německý zákon vzhledem k jeho jasné a přesné povaze vyložit v souladu se směrnicí Rady 2000/78/ES, dospěl Soudní dvůr k závěru, že s ohledem na skutečnost, že zásada zákazu diskriminace na základě věku (jak ji konkretizuje předmětná směrnice) je obecnou zásadou práva Unie, je vnitrostátní soud povinen v rámci svých pravomocí jednotlivci zajistit právní ochranu, která pro něj vyplývá z práva Unie, a zaručit plný účinek této zásady tím, že nepoužije žádné ustanovení vnitrostátního práva, jež by bylo s touto zásadou v rozporu.¹⁰

Soudní dvůr tak v tomto rozhodnutí naznačil, že přímý účinek směrnic ve vztazích mezi jednotlivci není zapovězen, pokud se jedná o zaručení plného účinku obecných zásad práva Unie. V této souvislosti nutno poznamenat, že mezi obecné zásady práva Unie patří i základní lidská práva.¹¹ Zajímavé na tomto rozhodnutí je pak to, že ačkoliv je zákaz diskriminace na základě věku obsažen v nyní již právně závazné Listině základních práv EU (a Soudní dvůr na tuto skutečnost také neváhal upozornit), z rozhodnutí je patrné, že pro Soudní dvůr je daleko podstatnější skutečnost, že tato zásada je součástí obecných zásad práva Unie. Tento poznatek není bez významu zejména s ohledem na interpretaci dopadu tzv. výjimky z Listiny základních práv EU, která po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost platí pro Polsko a Spojené království a která s největší pravděpodobností bude v budoucnu platit i pro Českou republiku.¹² Z uvedené argumentace Soudního dvo-

Ze sbírek Rady Evropy, dar od Ázerbájdžánské republiky

ra lze totiž dedukovat, že pokud dojde na lámání chleba, obecné zásady práva EU budou hrát prim a tzv. výjimka ve svém důsledku nebude mít pro rozhodnutí Soudního dvora de facto žádný význam.

Poznámky:

- 1) Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. ledna 2010 ve věci C-555/07, *Seda Küçükdeveci v. Swedex GmbH & Co. KG*.
- 2) Bod 56 rozsudku ve věci *Küçükdeveci*.
- 3) Listina základních práv EU má počínaje dnem 1. 12. 2009 stejnou právní sílu jako zakládací smlouvy (srov. čl. 6 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy). Listina zakazuje diskriminaci na základě věku ve svém čl. 21 odst. 1. (srov. bod 22 rozsudku ve věci *Küçükdeveci*).
- 4) Tuto skutečnost potvrdil Soudní dvůr v rozsudku ze dne 22. listopadu 2005 ve věci C-144/04, *Werner Mangold v. Rüdiger Helm*. Rozhodnutí ve věci Mangold přitom nebylo přijato zcela jednoznačně. Pro kritiku srov. např. Herzog, R. – Verkem, L. *Stop the European Court of Justice*, on-line text (<http://euobserver.com/9/26714>).

- 5) Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání.
- 6) Odlišné zacházení na základě věku musí být zároveň přiměřeným a nezbytným prostředkem k dosažení uvedených cílů (srov. čl. 6 Směrnice Rady 2000/78/ES).
- 7) Bod 43 rozsudku ve věci *Küçükdeveci*.
- 8) Přímý účinek směrnic ve vztazích mezi jednotlivci byl proto zapovězen (srov. bod 46 rozsudku ve věci *Küçükdeveci*).
- 9) Směrnice tak působí ve vnitrostátním právu nepřímě (srov. bod 48 rozsudku ve věci *Küçükdeveci*).
- 10) Bod 49 a násl. rozsudku ve věci *Küçükdeveci*.
- 11) Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. listopadu 1969 ve věci 29/69, *Erich Stauder v. Město Ulm*.
- 12) Srov. Protokol č. 30 o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a ve Spojeném království a Závěry předsednictví ze zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 29. a 30. října 2009 (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/110893.pdf). O tzv. výjimce z Listiny základních práv EU jsme již také několikrát informovali v předchozích bulletinech.

Obchodovanie s ľuďmi pred ESLP

Lenka Lakotová

Obchodovanie s ľuďmi je rozšírené vo svete i v Európe, napriek tomu sa podobné prípady ako tento pred ESLP doteraz nevyskytovali. Po prípade Siliadin v. Francúzsko je Rantsev v. Cyprus iba druhým rozsudkom ESLP v kontexte obchodovania s ľuďmi. Zrejme preto uznal súd za potrebné objasniť, aké sú záväzky štátov v týchto situáciách. Sťažovateľom v tomto prípade bol pán Rantsev pochádzajúci z Ruska, otec ženy, ktorá odišla pracovať do kabaretu v meste Limassol na Cypre na základe získania tzv. umeleckých víz. Pár dní po príchode a začiatku práce opustila Oxana Rantseva svoje bydlisko. Krátko na to ju vedúci kabaretu vyhľadal a odviezol na políciu so žiadosťou o jej vyhostenie pre nelegálny pobyt. Polícia zo

záznamov nezistila, že by bola Rantseva na Cypre nelegálne, no namiesto jej prepustenia ju vydala vedúcemu kabaretu. Ten ju následne odviezol do bytu v dome, pred ktorým ju ráno našli mŕtvu na chodníku. Podľa záverov súdneho vyšetrovania išlo o nehodu pri pokuse o útek z bytu cez balkón. Tento prípad bol napriek snahám pána Rantseva uzavretý bez podrobnejšieho skúmania a bez jeho účasti. Viackrát sa pokúšal cez ruskú stranu kontaktovať cyperské inštitúcie s cieľom dosiahnuť ďalšie prešetrenie nejasných okolností smrti jeho dcéry, no neúspešne.

Podľa správy cyperskej ombudsmanky, slovo „umelkyňa“ je dnes na Cypre synonymom slova „prostitútka“. Ženy, ktoré sem prídu pracovať na základe umeleckých víz, sú si často vedomé toho, že ide o prostitúciu, mnohokrát však nevedia, aké pracovné podmienky ich v krajine čakajú. Podľa správy Komiséra RE pre ľudské práva je paradoxné, že hoci majú cyperské úrady záujem bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi, neprestali vydávať tzv. umelecké víza, ktoré tento obchod umožňujú.

Hoci v Dohovore sa obchodovanie s ľuďmi explicitne nenachádza, súd ho zaradil pod článok 4 zakazujúci otroctvo a nútené práce, keďže sexuálne vykorisťovanie sa dá podľa neho považovať za formu moderného otroctva. Pán Rantsev sa v tomto prípade sťažoval na porušenie viacerých článkov Dohovoru, a to nielen zo strany Cypru, ale i Ruska. Súd zistil porušenie niekoľkých z nich. Jednohlasne rozhodol o porušení práva na život (článok 2) zo strany Cypru, ďalej o porušení práva na slobodu a bezpečnosť (článok 5) zo strany Cypru a porušenie zákazu otroctva a nútenej práce (článok 4) zo strany Cypru a Ruska.

Argumentácia súdu v prípade porušenia práva na život bola, že cyperské authority síce nemohli predvídať smrť O. Rantsevy, porušenie však plyní z toho, že nesplnili procedurálny záväzok vyšetriť okolnosti nevyjasneného prípadu. Pri skúmaní porušenia článku 4 súd rozviedol, aké sú povinnosti štátov. Štát má konať preventívne vhodným legislatívnym a administratívnym rámcom, ktorý by obchodovaniu s ľuďmi zabránil. Štátne orgány, akými je i po-

lícia, majú v prípade podozrenia na konkrétnu zakázanú činnosť prijať ochranné opatrenia voči obeti obchodovania. A nakoniec je nutné, ako už bolo spomenuté, vyšetriť okolnosti prípadu. Súd týmto rozhodnutím interpretoval záväzky štátu v oblasti obchodovania s ľuďmi, a tieto povinnosti štátu rozširuje z potrestania a vyšetrovania obchodu s ľuďmi aj na pozitívne záväzky zabrániť a predchádzať obchodu a taktiež ochrániť obeť. Zaujímavosťou je, že tieto body vzťahoval aj na Rusko, teda štát, kde nekalá činnosť začala. Krajiny, odkiaľ obchodovanie s ľuďmi začína, sa nemôžu teda pred súdom úplne zbaviť zodpovednosti, samozrejme, že súd posudzoval len činy, ktoré sa vzťahovali k územiu Ruska.

Tento rozsudok je významný nielen širokou argumentáciou súdu, ale i tým, že fenomén obchodovania s ľuďmi si

zasluguje väčšiu pozornosť, než akú má kvôli nedostatku podobných prípadov pred súdom. Zameranie sa na štáty, kde je táto činnosť bežnou praxou, nemôže byť za týchto okolností na škodu a normatívne závery súdu by mohli prispieť k väčšej ochrane ohrozených osôb.

Zdroje:

- 1) Antoine Buyse: Landmark Judgment on Human Trafficking, ECHR blog, 8. január 2010, <http://echrblog.blogspot.com/2010/01/landmark-judgment-on-human-trafficking.html>.
- 2) Interights: Rantsev v. Cyprus and Russia, <http://www.interights.org/rantsev/index.htm>.
- 3) Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva: Rantsev v. Cyprus 25965/04, 7. január 2010, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=860538&portal=-hbk&source=externalbydocnumber&tabl>.

Zásah do práva na rešpektovanie rodinného a súkromného života protiteroristickým zákonom

Monika Mareková

Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozsudku z 12. januára 2010 v prípade Gillan a Quinton proti Spojenému kráľovstvu¹ rozhodol o porušení práva na rešpektovanie rodinného a súkromného života britským protiteroristickým zákonom *Terrorism Act 2000*.

Tento zákon umožňuje britskej polícii podľa jeho oddielu 44-47 zastaviť a prehľadať jednotlivca bez rozumného podozrenia z porušenia zákona. V prípade nepodrobenia sa prehliadke by sa jednotlivec dopustil priestupku, za ktorý hrozí uväznenie, pokuta, alebo oboje. Vysoko postavený policajný dôstojník môže dať povolenie uniformovaným policajtom pre zastavovanie a prehľadávanie jednotlivcov na presne určenom geografickom území, pokiaľ to policajti pokladajú za vhodné (nie však nevyhnutné) pre prevenciu teroristických činov. Toto povolenie musí byť potvrdené ministrom do 48 hodín od vydania a má trvať maximálne 28 dní s možnosťou obnovenia. V praxi bolo však povolenie vydané na celé územie Londýna a jeho predmestí od 19. februára 2001, kedy zákon nadobudol účinnosť, a od vtedy bolo neustále obnovované.

Sťažovatelia pán Gillan a pani Quinton sa 9. septembra 2003 zúčastnili demonštrácie proti veľtrhu so zbraňami v Londýne. Pán Gillan bol zastavený dvoma policajtmi počas jazdy na bicykli a bol mu prehľadaný jeho batoh. Asi po dvadsiatich minútach mohol voľne odísť. Pani Quinton je novinárka. Bola zastavená a prehľadávaná policajtkou napriek tomu, že ukázala svoju novinársku kartu a bolo jej nariadené prerušenie filmovania. Záznam z kamery ukázal,

že bola zadržaná na päť minút, i keď mala pocit, že to bolo tridsať minút. Bola tak vystrašená, že takmer nebola schopná sa vrátiť na demonštráciu, hoci o nej plánovala natočiť krátky dokument. Sťažovatelia požiadali o súdny prieskum ich zastavenia a prehľadania. Prípad sa po neúspechoch a odvolaní sťažovateľov dostal až do Snemovne lordov, no i táto jednohlasne zamietla ich odvolanie.

Pred Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej ako Súd) sťažovatelia namietali porušenia článkov 5 (právo na slobodu a osobnú bezpečnosť), 8 (právo na rešpektovanie rodinného a súkromného života), 10 (sloboda prejavu) a 11 (sloboda zhromažďovania a združovania) Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej ako Dohovor).

Súd sa zaoberal najskôr porušením článku 8 Dohovoru. Konštatoval, že povinnosť jednotlivca podrobiť sa detailnej-

Foto: WMF/AP

mu prehľadaniu, vrátane jeho vecí, podľa protiteroristického zákona je zásahom do práva na rešpektovanie súkromného života. Tento zásah môže byť o to vážnejší, že je jednotlivca prehľadávaný na verejnosti, čo spôsobuje poníženie a zahanbenie. Súd zamietol argumenty britskej vlády, ktorá prehľadávanie podľa *Terrorism Act 2000* prirovnávala k prehliadkam cestujúcich na letiskách, ktoré nie sú považované za zásah do práva na rešpektovanie súkromného života. Cestujúci lietadlom si je totiž vopred vedomý možnosti prehliadky a môže si vybrať, či bude alebo nebude cestovať lietadlom, prípadne, či si so sebou zoberie osobné predmety. Podľa britského *Terrorism Act 2000* však môže byť jednotlivca zastavený vzhľadom na široké udelenie povolení prakticky kdekoľvek, bez možnosti vybrať si, či chce alebo nechce byť podrobený prehliadke.

Súd ďalej skúmal, či môže byť zásah do práva na súkromný život v súlade s právom. Podľa Súdu široká právomoc prenesená na políciu protiteroristickým zákonom nebola zabezpečená dostatočnou zárukou proti svojvoľnému zásahu polície. Polícia môže podľa *Terrorism Act 2000* zastaviť jednotlivca bez akéhokoľvek dôvodného podozrenia z porušenia zákona. Jedinou podmienkou prehliadky je, že policajti musia hľadať predmety, ktoré sú spojené s terorizmom, no nemusel mať dôvod na podozrenie, že osoba má pri sebe tieto predmety.

Podľa štatistík medzi rokmi 2004 a 2008 vzrástol počet prehľadání na základe protiteroristického zákona z 33 177 na 117 278 osôb. Hoci z týchto osôb bolo mnoho na základe prehliadky zatknutých za iné trestné činy, žiadna z prehliadok nevedla k odhaleniu teroristického trestného činu. Štatistiky ďalej ukázali, že prehľadávaní boli častejšie čierňania a Aziati, čím vzniká podozrenie diskriminačného použitia právomocí polície. Súd konštatoval, že pri udelení tak širokej možnosti uváženia policajtom existovalo veľké riziko svojvoľnosti. Hoci osoba podrobená prehliadke mohla požiadať o súdny prieskum, daný prípad ukázal, že právomoci sú policajtom udelené tak široko, že je nemožné dokázať, že osobu prehľadali nad rámec svojich právomocí.

Súd rozhodol, že právomoc povolenia a potvrdenia práva na zastavenie a prehľadanie jednotlivcov podľa *Terrorism*

Act 2000 nebola dostatočne ohraničená ani právne ošetrebná proti zneužitiu, preto nie je v súlade s právom a porušuje článok 8 Dohovoru. Vzhľadom na to, že Súd uznal porušenie článku 8 Dohovoru, nezaoberal sa ďalej porušením článkov 5, 10 a 11 Dohovoru. Sťažovatelia boli odškodnení sumou 33 850 eur.

Do troch mesiacov od vynesenia rozsudku však môže britská vláda podať žiadosť o postúpenie veci Veľkému senátu. Ochrana práva na rešpektovanie súkromného života pri boji proti terorizmu sa stáva čoraz aktuálnejšou problematikou. Štáty sa snažia široký zásah do tohto práva ospravedlniť na základe verejnej bezpečnosti, no tieto opatrenia sú mnohokrát stanovené príliš široko a nie sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti ako tomu bolo i v prípade Gilan a Quinton proti Spojenému kráľovstvu. Pokiaľ štát povolí legitímne a nevyhnutné zásahy do práva na súkromný život, tieto musia byť ošetrené dostatočným zabezpečením, aby nedochádzalo k svojvoľnému zasahovaniu.

V súčasnosti sa otázka zásahu do práva na súkromný život vynára v súvislosti s novo plošne zavádzanými snímacími zariadeniami celého tela na letiskách. Podľa Martina Scheinina² by sa rovnakého cieľa dalo dosiahnuť i menej zasahujúcim spôsobom do práva na súkromný život, ktorý je navyše efektívnejší. Sú nimi prístroje na zistenie prítomnosti výbušniny na diaľku, či nahradenie reálneho obrazu ľudského tela na obrazovke animovanou figurínou, na ktorej by boli vykreslené iba podozrivé predmety. Prípady zásahu do práva na súkromný život snímacími zariadeniami celého tela na letiskách však zatiaľ neboli oficiálne riešené žiadnym orgánom ochrany ľudských práv.

Poznámky:

1) Podľa <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=United%20Kingdom%20quinton&sessionid=44337553&skin=hudoc-en>.

2) Podľa Scheinin, M. „Privacy and security can be reconciled“, The Guardian, 20. januára 2010, on-line verzia: <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/libertycentral/2010/jan/20/privacy-airport-security>.

Zomrel sir Ian Brownlie

Vo veku 77 rokov zomrel pri autonehode 3. januára 2010 významný medzinárodný právnik sir Ian Brownlie. Sir Brownlie bol odborníkom na medzinárodné právo verejné a venoval sa taktiež ľudským právam. Počas svojej kariéry pracoval na Medzinárodnom súdnom dvore, Európskom súdnom dvore i Európskom súde pre ľudské práva. Okrem toho pôsobil ako profesor na Oxforde, istý čas ako člen Komisie OSN pre medzinárodné právo, v súdnych sporoch zastupoval viac než 40 štátov a pracoval tiež na pozíciách arbitra. Napísal mnoho publikácií, medzi najznámejšie patrí „Principles of Public International Law“.

3) Zahraniční politika a lidská práva

Na Slovensko míří tři vězni z Guantánama. Proč ne do České republiky?

Tereza Kubičková

Slovenská vláda se hned v prvním měsíci roku 2010 odhodlala k překvapivému zahraničně-politickému kroku. Ačkoliv původně signalizovala, že nemá v úmyslu připojit se k Francii, Dánsku, Maďarsku, Itálii a dalším evropským zemím, které zadržené přijaly nebo se vyjádřily v tomto ohledu pozitivně,¹ tak 20. ledna ministr zahraničí Miroslav Lajčák naopak oznámil, že Slovensko tři vězně přijme. „Slovenská republika se rozhodla pozitivně zareagovat na požadavek vlády Spojených států amerických při hledání místa pobytu pro osoby oprávněné k propuštění z detenčního zařízení Guantánamo, u kterých není důvod pro trestní stíhání a kteří se ze závažných důvodů nemohou vrátit do země původu...“² uvádí na svých stránkách Ministerstvo zahraničí SR.

Slovensko se tak hlásí ke společnému prohlášení Evropské unie a USA o podmínkách případného předávání vězňů z americké věznice Guantánamo do Evropy z 15. června 2009. Ministři zahraničních věcí EU se na setkání v Lucemburku usnesli na společných principech převozu nejvýše padesáti zadržených z Guantánama do zemí EU, přičemž záleží na každé zemi, zda se rozhodne zadržené přijmout nebo ne. Kategoricky proti se od začátku stavělo především Německo. Česká republika také nevyjadřovala ochotu podstoupit bezpečnostní rizika, které s sebou tato „nová transatlantická strategie boje s terorismem“ nese. Kromě avizované bezpečnostní spolupráce mezi EU a USA je toto společné prohlášení pojímáno jako gesto potvrzující odklon od předchozí koncepce protiteroristické politiky americké administrativy prezidenta G. W. Bushe a oboustranný závazek aplikovat v boji s terorismem zásady mezinárodního práva.³

Rozhodnutí slovenského ministerstva zahraničí má podle jeho slov vyjádřit podporu důležitému spojenci. „Slovensko zároveň vyjadřuje podporu politice amerického prezidenta B. Obamy, který nastolil v mezinárodních vztazích novou atmosféru a nový přístup své administrativy k zahraničním partnerům.“⁴ Slovenská vláda tímto krokem přistoupila k využití osvědčeného nástroje zahraniční politiky, a to v podobě posílení spojení skrze spolupráci v boji proti terorismu. Americká strana na oznámení reagovala okamžitě a velmi vstřícně. „Spojené státy vítají dnešní oznámení slovenských úřadů, že sloven-

ská vláda přijme tři zadržené na Guantánamu. Spojené státy oceňují tento akt jako produktivní krok v uskutečňování vize prezidenta Obamy uzavřít detenční centrum na Guantánamu. Se slovenskými úřady máme v této věci plodnou spolupráci a s našimi slovenskými spojenci budeme i nadále spolupracovat.“⁵ Zdá se, že hlavním důvodem slovenské vlády je tedy propagace spojení SR a USA. Česká republika se také dlouhodobě prezentuje jako americký spojenec, nicméně k přijetí vězňů z Guantánama se nechystá. Jaké důvody pro odmítnutí žádosti USA může ČR mít?

Problém přijetí vězňů z Guantánama se v ČR stal politickým tématem přesně před rokem, kdy americký prezident Obama představil světové veřejnosti plán uzavření onoho detenčního zařízení do jednoho roku. Tehdejší čeští představitelé poměrně různě smetli tuto agendu ze stolu s tím, že ČR nikdy proti Guantánamu příliš neprotestovala. Tiskem i na odborné úrovni tehdy proběhla diskuze, jejíž jednotlivé argumenty dobře shrnují články [Daniela Anýže](#) a [Tomáše Němečka](#) pro Hospodářské noviny, nebo i [Lubomíra Majerčíka](#) na blogu *Politica Mundi*. Podobný postoj zaujal i český ministr vnitra Martin Pecina, který také odmítá přijetí vězňů z Guantánama. „Nevíme o tom, že by tam byli lidé, kteří mají nějaký vztah k Česku, kteří třeba byli českými občany nebo tady mají příbuzné [...] Proto v tomto okamžiku se nechceme jakoby aktivisticky hrnout do toho, že bychom říkali, že bychom přijali někoho, o kom nic nevíme a kdo neví nic o České republice...“⁶ Jindy nekonzistentní česká zahraniční politika tak

v této otázce prokázala mimořádnou jednotu.

Je možné jednotu českých představitelů vnímat jako uraženou reakci na rozhodnutí Obamovy administrativy nezahájit výstavbu radarové základny v Brdech? Michal Kořan z Ústavu mezinárodních vztahů v Praze si to nemyslí a soudí, že americký radar s otázkou vězňů z Guantánama nesouvisí. České předsednictví EU naopak v podstatě umožnilo zmíněný kompromis, aby státy na základě vlastního rozhodnutí mohly přijímat zadržené z Guantánama. Navíc, jak už bylo uvedeno, i před rozhodnutím o zrušení projektu protiraketové základny v ČR Ministerstvo vnitra Guantánamce odmítalo. Důvody jednotnosti českého postoje nejsou zcela zřejmé, nicméně tento společný názor českých představitelů na výrazné zahraničně-politické téma je poměrně mimořádnou situací.

Slovensko svým pozitivním postojem také pokračuje ve své jednotné zahraniční politice, když přijetím zadržených z Guantánama navázalo na předchozí umístění velitele jugoslávské lidové armády Veselina Šlivajčani-
na, odsouzeného za válečné zločiny Mezinárodním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY), ve slovenské věznici Leopoldov.⁷ Přes pragmatické důvody, které k tomu může mít, vysílá Slovensko signál (možná nezamýšlený), že se hlásí k závazku spolupráce a podpory mezinárodního práva. Pravděpodobnost, že se v budoucnosti dočkáme dalších odsouzenců z bývalé Jugoslávie, nebo dokonce z Rwandy, případně od Mezinárodního trestního sou-

du vykonávajících trest na Slovensku, je mizivá. Ovšem evidentně více pravděpodobná, než že se jich dočkáme v České republice.

Poznámky:

- 1) United States Transfers Three Guantanamo Bay Detainees to Slovakia. US Department of Justice. 25.01.2010 (online text <http://www.justice.gov/opa/pr/2010/January/10-ag-078.html>)
- 2) Guantanamo: Gesto podpory voči B. Obamovi a pomoc pri riešení problému. 20.01.2010 (online text http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&PAGE_NEWSVIEW-MAINJDRK-7X8F93=2&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_4DCFD22DC-F808E8CC12576B1002FBE7A)
- 3) Guardian: EU and US draw up plans for new counter-terrorism regime. 15.09.2009 (online text <http://www.guardian.co.uk/world/2009/jun/15/european-union-us-obama-counter-terrorism>)
- 4) Guantanamo: Gesto podpory voči B. Obamovi a pomoc pri riešení problému. 20.01.2010 (online text http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&PAGE_NEWSVIEW-MAINJDRK-7X8F93=2&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_4DCFD22DC-F808E8CC12576B1002FBE7A)
- 5) Embassy Statement on Slovak Decision to Accept 3 Guantanamo Detainees. (online text <http://slovakia.usembassy.gov/embassy-statement-on-slovak-decision-to-accept-3-guantanamo-detainees-january-19-2010.html>)
- 6) Pecina: Nemáme v plánu prijmout žádného vězně z Guantánama. Hospodářské noviny. 04.06.2009. (online text <http://domaci.ihned.cz/c1-37334960-pecina-nemame-v-planu-prijmout-zadneho-vezne-z-guantanama>)
- 7) Šipulová, K.: ICTY: Veselin Šlivajčanin si pravdepodobne odpyká trest na Slovensku. (Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci, č. 2, leden 2010)

Partneři bulletinu

www.globalpolitics.cz

politica
mundi

<http://politicamundi.blogspot.com>

Centrum pro lidská práva na Facebooku

Připojte se k Facebookové skupině Centra pro lidská práva a demokratizaci, získáte více informací o naší činnosti a zapojte se do debaty o dalším směřování studia lidských práv v České republice..

Lidské práva ako nástroj zahraničnej politiky Líbye

Lucia Piteľová

Od roku 2001 došlo k zreteľnej transformácii líbyjskej zahraničnej politiky. Cieľom obratu politiky Muammara Gaddáfího bolo vymámenie sa zo skupiny tzv. darebáckych štátov a získať nové výhody z obnovených kontaktov so Západom. Líbya sa vzdala svojho jadrového programu, prestala s podporou teroristických organizácií a ponúkla USA citlivé informácie o teroristických organizáciách. Z problematického štátu sa stal partner, ktorý začal komunikovať a spolupracovať.

Aj napriek tomuto obratu Líbya viac menej stále zostáva kritizovaná kvôli nedodržiavaniu ľudských práv. Tvrdá kritika líbyjského režimu vyplýva zo Správy Human Rights Watch z roku 2006¹ a z niekoľkých správ Amnesty International alebo správ amerického Ministerstva zahraničných vecí.² Otázka ľudských práv naďalej zhoršuje imidž Líbye vo svete. Líbya má snahu zlepšiť svoju medzinárodnú prestíž a pravdepodobne aj z tohto dôvodu je možné postrehnúť posun v otázkach ľudských práv. Prvý krok v oblasti ľudských práv Líbya učinila v roku 2004, kedy po 16 rokoch po prvýkrát líbyjskí predstavitelia povolili Amnesty International vstup do Líbye za účelom vypracovať správu o štandarde ľudských práv v krajine.³ Toto by sa dalo považovať za strategický krok, ktorým si Líbya chcela obhájiť svoje zvolenie do predsedníctva Komisie OSN pre ľudské práva, ku ktorému došlo v roku 2003.⁴

Zvolenie Líbye do predsedníctva tejto komisie bolo ostro kritizované, práve kvôli praktikám vládneho režimu. Najnovšia správa Amnesty International bola vyhotovená v máji minulého roku,⁵ kedy znovu pracovníkom Amnesty International bolo povolené, aby správu vyhotovili počas svojho pobytu v Líbyi.⁶ Za najväčší posun sa však považuje prehlásenie Líbye, na základe ktorého Gaddáfího režim umožnil, aby správa Human Rights Watch,⁷ hodnotila úroveň ľudských práv v Líbyi, bola predstavená priamo v líbyjskej metropole, Tripolise.⁸ Správa pri tom výrazne Gaddáfího režim kritizuje za porušovanie ľudských práv svojich občanov. Jednalo sa o prvú tlačovú konferenciu organizácie zaoberajúcou sa ľudskými právami v dejinách Líbye vôbec. Podľa predstaviteľov Human Rights Watch by takéto niečo pred niekoľkými rokmi nebolo ani len mysliteľné a už vôbec uskutočniteľné.

Tento obrat je považovaný za pozitívny signál nielen v oblasti ľudských práv ale v celkovom smerovaní zahraničnej politiky líbyjskej Džamahýrije. Jednak Líbya znovu potvrdila svoj záujem úzko spolupracovať so Zápa-

dom, aj v otázkach ľudských práv a na druhej strane znovu svoj vplyv preukázal Saif al-Islám, Gaddáfího syn, ktorý je považovaný za budúceho nasledovníka Gaddáfího a zároveň je považovaný za predstaviteľa novej a svetlejšej budúcnosti Líbye.

Poznámky:

- 1) Správa z roku 2006 kritizovala Líbyu za porušovanie hlavne politických práv. Od roku 2006 až po súčasnosť Human Rights Watch nepripravila žiadnu správu o dodržiavaní ľudských práv v Líbyi.
- 2) Jedna zo správ US Department of State je dostupná na <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100601.htm>.
- 3) Time to make Human Rights a Reality, (<http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE19/002/2004/en/0f0c0416-d631-11dd-ab95-a13b602c0642/mde190022004en.pdf>).
- 4) Od roku 2006 Komisia bola nahradená Radou OSN pre ľudské práva.
- 5) Jednalo sa o prvú správu od roku 2004. Správa s názvom Libya: Amnesty International completes first fact-finding visit in over five years je dostupná z <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE19/003/2009/en/6181dd8d-98df-4707-b8d6-cf465ab172a0/mde190032009eng.pdf>.
- 6) Návšteva Amnesty International bola iniciovaná Charitou založenou Saif al-Islámom, synom Gaddáfího. Oficiálny názov Charity je International Charity and Development Foundation.
- 7) Názov Správy je Truth and Justice can't wait: Human Rights Developments in Libya, Amid Institutional Obstacles (<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/libya1209web.pdf>).
- 8) K predstaveniu záverov Správy Human Rights Watch s názvom Truth and Justice can't wait: Human Rights Developments in Libya, došlo 12.12.2009 v Tripolise, Líbya. Pôvodne správa mala byť predstavená na tlačovej konferencii v Káhire. Správa bola výsledkom 10 dňového skúmania pomerov v Líbyi.

Zdroje:

- 1) Amnesty International (2009): Libya: Amnesty International completes first fact-finding visit in over five years, (<http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE19/003/2009/en/6181dd8d-98df-4707-b8d6-cf465ab172a0/mde190032009eng.pdf>), citované 25/01/2010.
- 2) Amnesty International (2004): Time to make Human Rights in a Reality, (<http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE19/002/2004/en/0f0c0416-d631-11dd-ab95-a13b602c0642/mde190022004en.pdf>), citované 25/01/2010.
- 3) Guardian: Libya to host press conference on its human rights abuses, online text (<http://www.guardian.co.uk/world/2009/dec/10/libya-conference-human-rights-abuses>), citované 25/01/2010.
- 4) Human Rights Watch (2009): Truth and Justice can't wait: Human Rights Developments in Libya, Amid Institutional Obstacles, (<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/libya1209web.pdf>), citované dňa 25/01/2010.
- 5) Magharebia: Human Rights Watch releases breakthrough report on Libya, online text (http://www.magharebia.com/cocoon/awi/xhtml1/en_GB/features/awi/features/2009/12/18/feature-01), citované 25/01/2010.

4) Česká republika a lidská práva

Koniec nedostatočnému vzdelaniu rómskych detí?

Alžbeta Kondelová

Amnesty International v januári publikovala správu zameranú na pretrvávajúci problém diskriminácie a nedostatočného vzdelávania rómskych detí na českých školách. Dokument, s názvom *Nedokončený úkol: Romští žáci v České republice stále čelí překážkám ve vzdělání*, upozorňuje na kľúčové nedostatky vzdelávacieho systému a súčasne prináša konkrétne odporúčania k ich odstráneniu.

Rozsiahly výskum potvrdzuje neprimerané množstvo rómskych detí na základných školách pre deti s ľahkými mentálnymi postihnutiami. V niektorých oblastiach sa jedná až o viac než 80% z celkového počtu žiakov. Tieto, tzv. základné školy praktické, v podstate nahrádzajú zvláštne školy, formálne zrušené školským zákonom z roku 2005. V praxi tak neustále pretrvávajú neodôvodnené umiestňovanie rómskych detí do škôl s obmedzeným vzdelávacím programom, čo znižuje ich šance na ďalšie uplatnenie. Napriek nepopierateľnému pokroku sa teda doteraz českej vláde nepodarilo zaistiť dostatočné nápravné opatrenia, ku ktorým ju zaväzuje rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci D.H. a ostatní proti Českej republike. Problémom, podľa zistení Amnesty International, zostávajú tiež špeciálne triedy pre deti s ľahkými mentálnymi postihnutiami fungujúce v rámci bežných základných škôl. Negatívne hodnotí aj vznik segregovaných „rómskych“ škôl, ktoré často vykazujú nižšiu úroveň výučby.

V záujme ukončenia diskriminácie v prístupe k vzdelaniu vyzvala Amnesty International českú vládu k uvaleniu moratória na umiestňovanie detí do základných škôl

praktických a tried pre deti s ľahkým mentálnym postihnutím, a to už pre školský rok 2010/2011. Uskutočnenie tejto, pomerne ambicióznej, výzvy by malo umožniť komplexnú revíziu školského systému, pričom hlavným cieľom je prehodnotenie potreby tohto typu škôl a tried. Podmienkou realizácie opatrenia je zabezpečenie dostatočnej podpory deťom so špeciálnymi pedagogickými potrebami, spojené s požiadavkou legislatívnej segregácie školského systému.

V súčasnosti sa však isté kroky k odstráneniu diskriminácie v školstve podnikajú aj na vládnej úrovni. Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy ČR v januári schválilo a predložilo vláde *Národní akční plán inkluzivního vzdělávání*, ktorý má napomôcť skutočnému sprístupneniu jednotlivých škôl žiakom zo znevýhodneného prostredia. Pomerne rozsiahly priestor problematike vzdelávania venuje tiež nedávno schválená koncepcie romské integrace na obdobie 2010–2013, o ktorej sme informovali v minulom čísle. Amnesty International by tak snád vo svojej výzve „Žádné další dítě s nedostatečným vzděláním“ nemala ostať sama.

Zdroje:

- 1) Amnesty International: *Nedokončený úkol: Romští žáci v České republice stále čelí překážkám ve vzdělání* (<http://www.amnesty.cz/zpravy/Zadne-dalsi-dite-s-nedostatecnym-vzdelanim-vyzyva-Amnesty-International/>)
- 2) *Národní akční plán inkluzivního vzdělávání - návrh přípravné fáze* (<http://www.komora.cz/pomahame-vasemu-podnikani/pripominkovani-legislativy-2/nove-materialy-k-pripominkam/7-10-narodni-akcni-plan-inkluzivniho-vzdelavani-navrh-pripravne-faze-t-25-1-2010.aspx>)

Zpráva o rasové diskriminaci pro OSN

Ivan Prouza

Úřad ministra pro lidská práva vypracoval periodickou zprávu o plnění závazků plynoucích z Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace za čtyřleté období od 1. dubna 2005 do 31. července 2009. Zpráva bude předložena Výboru OSN pro odstranění rasové diskriminace, jenž ji poté v Ženevě projed-

ná. Tento materiál poukazuje nejen na situaci ryze vnitrostátní, ale též kupříkladu na aktivní snahy o integraci Romů na úrovni Evropské Unie, prosazované při českém předsednictví.

Zdůrazněna je ve zprávě především role ministra pro lidská práva, stranou pozornosti nezůstávají ani legislativní snahy, tedy antidiskriminační zákon a nový trestní zákoník. Krom dalšího jsou zmíněny též snahy o fundo-

vanější přístup ze strany policie při výkonu pravomocí v souvislosti s národnostními menšinami. Aktuálně vyznívá silná tendence bojovat na všech úrovních proti extremismu jako takovému. Ten v českém prostředí nabývá v posledních letech nových podob, přičemž též díky internetu a snahám o proniknutí do politické sféry ho lze považovat za aktuální hrozbu.

K dispozici jsou nám dále statistiky trestné činnosti s rasovým či extrémistickým podtextem, kde můžeme sledovat vývoj trestné činnosti a kupříkladu i další související údaje, jako je vzdělání pachatelů, jejich věk apod. Zpráva nám dále poskytuje detailní informace z oblasti jednotlivých lidských práv, přičemž je každému právu věnován samostatný prostor. Nakonec je k dispozici roz-

bor možností ochrany proti diskriminaci a přehled působení státu v oblasti výchovy proti rasové diskriminaci (školení pedagogických pracovníků, policistů, vojáků, podpora vzdělávacích programů). Zprávu uzavírají přílohy, poskytující statistické údaje žádostí o trvalý či přechodný pobyt a o mezinárodní ochranu v ČR, ze kterých se můžeme dovědět o úspěšnosti žadatelů v minulých letech či o zemích jejich původu.

Otázkou zůstává efektivita postupů, tedy do jaké míry nové strategie skutečně přispějí k trvalému odstranění rasismu z českého prostředí. Celá zpráva je dostupná na adrese http://www.romea.cz/index.php?id=detail&detail=2007_7437.

Pozvání na seminář/výzva k příspěvkům

Centrum pro lidská práva a demokratizaci IIPS MU připravuje na 3. května 2010 na půdě Fakulty sociálních studií MU v Brně seminář na téma:

„Mezinárodní trestní soud - perspektivy souzení mezinárodních zločinů“

Cílem semináře je reflektovat dosavadní práci Mezinárodního trestního soudu v předvečer Revizní konference v Ugandě.

Budou proto vítané příspěvky na témata:

- dosavadní praxe Mezinárodního trestního soudu - komplementarita, aktuální případy, dilema mír vs spravedlnost;
- změny Římského statutu - zločin agrese, zločin terorismu, válečné zločiny, vztah Mezinárodního trestního soudu k OSN;
- výzvy pro Českou republiku.

Jestli se rozhodnete prezentovat vlastní příspěvek, zašlete prosím krátkou anotaci na emailovou adresu lidskaprava@iips.cz do 15. března 2010. Příspěvky by měly mít délku 15 až 20 minut.

V případě jakéhokoli dotazu se rovněž prosím obraťte na emailovou adresu lidskaprava@iips.cz.

Centrum pro lidská práva a demokratizaci
Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity - www.iips.cz

Centrum pro lidská práva a demokratizaci, bulletin vydává Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, Masarykova univerzita, Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno adresa redakce Mezinárodní politologický ústav, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika [tel./fax +420 549 495 769](tel:+420549495769) [e-mail iips@iips.cz](mailto:iips@iips.cz) [webové stránky www.iips.cz](http://www.iips.cz) [redakční rada](mailto:redakcni.rada) Lukáš Hoder (editor), Hubert Smeal, Lubomír Majerčík, Ladislav Vyhnánek. ISSN 1804-2392